

DE LAATSTE JAREN VAN EEN KRANIGE VIJFTIGER

Jo De Vos, *Een huis met vele kamers. Arca 1990-2001*, Gent, 2001, 100 p.

Een theater dat het vijftig jaar volhoudt, een zogezegd klein theater dan nog, is een merkwaardig fenomeen. Dat is het geval met Arca in Gent, ooit ontsproten uit Toneelstudio '50, daarna als Keldertheater Arca verdergegaan of ook nog als Arca-N.E.T. (Nationaal Eigentijds Theater) of vermeld als Theater aan de Lieve. Zo'n theater heeft niet alleen een geschiedenis, het *maakt* ook geschiedenis, zij het dan met vallen en opstaan. Maar het zijn precies die bepaalde golfbewegingen die het theater boeiend maken om er ook nog achteraf op terug te kijken.

In veel gevallen is het een terugkijken in verwondering. Verwondering dat "men" het zo lang heeft volgehouden en vooral dat men in de meeste gevallen de vooropgestelde kwaliteitsnormen heeft kunnen aanhouden, in acht genomen de vele obstakels die theatermakers, ook in Vlaanderen telkens weer dienen te overwinnen. Daarom is het ook een terugkijken in *bewondering*. Een bewondering die voortspruit uit een liefde voor het theater in het algemeen en uit waardering voor het vele dat door haast niet te tellen theatermensen op een bepaalde plek in niet altijd gunstige omstandigheden werd gepresteerd.

Het is vooral vanuit een dergelijke bewondering dat Jo De Vos de laatste tien jaar van Arca op een rijtje zet in *Een huis met vele kamers. Arca 1990-2001*.

Zoals bekend is Arca sinds het begin van het theaterseizoen 2001-2002 opgenomen in het geheel van het Publiektheater Gent, dat door Jean-Pierre De Decker net voor zijn schielijk overlijden als vernieuwing en vooral verjonging van het voormalige Nederlands Toneel Gent (NTG) werd opgericht. Met het Groot Huis (de KNS op het St.-Baafsplein) en de ruimtes aan de Minnemeers beschikt het Publiektheater Gent met Arca nu over drie speelplateaus die elk voor een specifieke aard van voorstellingen kunnen fungeren. Voor Arca wordt geopteerd voor werk van en door jonge, experimenterende of alleszins niet-conventionele initiatiefnemers. Avant-garde zeg maar, voor zover dit begrip nu nog een lading dekt. Op die manier krijgt Arca in feite de functie terug die het aanvankelijk als Toneelstudio '50 en een hele periode daarna, had. Domien Van der Meiren, die al in verschillende regieopdrachten aangetoond heeft over een opwindende creatieve geest te beschikken, heeft er nu de artistieke leiding van.

Wie de laatste tien jaar van Arca heeft meegemaakt en ook de vorige periodes kent, zal meerdere keren met weemoed aan vroeger hebben teruggedacht. Ook De

Vos kan het in zijn inleiding tot zijn overzicht niet laten en passant te wijzen op bijvoorbeeld "de erg creatieve en innoverende periode" onder de leiding van het duo Herman Gillis-Pol Dehert.

De Vos put voor zijn evaluatie van de laatste tien jaar niet alleen uit eigen kijk-ervaringen, maar ook geregeld uit de recensies die in kranten en weekbladen verschenen. Daarmee geeft hij de indruk voorzichtig te werk te willen gaan en over die laatste Arcaperiode door middel van gebloemleesde appreciaties of minder harde uitspraken, de mantel der liefde te willen spreiden.

Het is duidelijk de bedoeling van de samensteller een zo breed mogelijke informatie over de besproken periode samen te brengen. Dieper ingaan op mogelijke trends of op bepaalde gebeurtenissen doet hij niet. Zo krijgen we onvoldoende te weten over de expansiedrang die door al de jaren heen de Arcaleiding heeft bezield. Zowel binnen als buiten de eigen ruimte werden voortdurend nieuwe plateaus gezocht en gevonden, nu eens voor lange, dan weer voor korte duur. Of deze iets voor het artistieke beleid of voor het uiteindelijk resultaat van de voorstellingen hebben betekend is nog zeer de vraag.

Kennelijk was het niet de bedoeling van De Vos om achter de schermen te gaan kijken en hebben we dan ook geen uitsluitsel over de bedoeling tot het inrichten van bijvoorbeeld de Tinnenpot, een voortreffelijke ruimte in de onmiddellijke nabijheid van Arca, die uiteindelijk een eigen betekenis kreeg als receptief theater maar toch ook af en toe een eigen productie afficheerde.

Duidelijk is, dat ook in die laatste periode zoals in de voorgaande periodes, het brengen van repertoiretooneel in zoveel mogelijk diverse benaderingen, de hoofdbekommernis van Arca was. Theater vanuit de schrijver, niet vanuit een collectief van theatermakers of vanuit een regisseur of een speler. Theater vanuit een tekst, eventueel een bewerking van een boek, waaraan door regie en vertolkers een zo boeiend mogelijke interpretatie diende te worden gegeven.

Niet alle auteurs die op de affiche verschenen kunnen belangrijk genoemd worden, maar het is een ontegensprekelijke verdienste dat men er naast Samuel Beckett of Botho Strauss ook Steven Berkoff, Pascal de Duve, George Tabori aandurfde, met alle risico's van dien. Even verdienstelijk was het Mia Grijp, Christophe Ameye, Yves Jansen, regiekansen te bieden terwijl acteur Jo Demeyere als een kleine rode draad geregeld doorheen de programmering liep in een monoloog, altijd met een maatschappijkritische inhoud en in een zeer persoonlijke stijl vertolkt.

De laatste jaren van Arca zijn ongetwijfeld moeilijke jaren geweest. Het lukte niet altijd met de keuze van de regisseurs, noch met deze van de spelers. Op de malaise die af en toe toch sterk voelbaar was, gaat De Vos nauwelijks in. Hij houdt het bij het signaleren van bepaalde pijnpunten en heeft vooral veel respect voor de kranige vijftiger die Arca, ondanks alles geworden is.

In 1990 heeft Jo De Vos in *Theater als zoektocht. 15 jaar Arca 1975-1990*, de wellicht boeiendste periode uit het Arcaverhaal behandeld, terwijl Rik Lanckrock in 1976 in *Toneelstudio '50 en Arcateater. Brandpunt en uitstraling*, de eerste vijftien jaar accuraat onder de loep nam. Met *Een huis met vele kamers* is het overzicht van 50 jaar Arca rond. De gegevens zijn verzameld, de namen genoteerd, de stukken besproken. Kan de definitieve geschiedenis van Arca nu geschreven worden?

Roger ARTEEL

50 JAAR ARCA TE BOEK !

Toneelstudio '50 en Arca-theater 1950-1975

Door Rik Lanckrock

Arca theater 1975-1990

Door Prof. Dr. Jo De Vos

Een huis met vele kamers, Arca 1990-2001

Door Prof. Dr. Jo De Vos

Illustraties Herdwig Van Haeck

Deel 3: 500 fr.

Deel 1 + deel 2 + deel 3: 800 fr.

Onmisbaar in de bibliotheek van elke theaterliefhebber!

BESTELLEN BIJ:

TINNENPOT • Tinnenpotstraat 21 • 9000 GENT • 09 225 18 60